

Requiem voor de ontwikkelingshulp

Debat 28-11-2005

Inl. Lou Keune (Voor de Verandering)

Vooraf: Mijn inleiding gaat over economie. Maar: ik heb er voor gekozen om het een nogal persoonlijk verhaal te laten zijn. Want economie is net als politiek: persoonlijk. Het omgekeerde geldt trouwens ook zoals wij al heel lang weten.

1 Bijna dagelijks hoor en zie ik Monique van de Ven namens UNICEF pleiten voor hulp aan kinderen. En dan denk ik: "Ik heb dit meer gehoord!". En ja hoor, ik zie Danny Kay voor me, en Audry Hepburn, van een hele tijd geleden. En dan hoor ik iemand pleiten voor de nieuwste aanpak in ontwikkelingsland: de mensen moeten het zelf én samen doen, en dan schiet Mahatma Gandhi mij te binnen, die had het toch ook al over *community development*? En ik zie Máxima in Marokko enthousiast doen over micro kredieten, is dat iets anders dan de kredietcoöperaties die onder de vlag van *animation* werden gestimuleerd in West Afrika, ook al weer enkele decennia geleden? En ik lees weer een aansporing om iets te doen aan en met de millennium doeleinden. Maar die lijken toch wel erg veel op de doeleinden van het eerste ontwikkelingsdecennium van meer dan 40 jaar geleden. Ik lees in de krant dat in de Filippijnen zo'n 1000 ziekenhuizen zijn gesloten omdat de verpleegkundigen met het grote geld gelokt zijn naar de gefortuneerde landen. En dan schiet mij de analyse van André Gorz van ook al weer lang geleden te binnen over de gastarbeiders, de *crème de la crème* van hun landen, die hier komen werken, lekker goedkoop voor ons want wij hebben de mensen niet hoeven voeden en op te leiden, wij krijgen ze zo maar voor niks. En dan hoor ik de directeur-generaal van het Wereldvoedselprogramma oproepen tot voedselhulp, en ik maar denken dat er meer dan genoeg voedsel in de wereld is, waarom wordt er dan nog honger geleden?

2 Wat gebeurt hier? Het lijkt wel of allerlei wielen opnieuw worden uitgevonden. Maar dat niet alleen. Er zijn vele miljarden besteed aan de hulp, waar zijn die dan gebleven, wat is er mee gedaan? En vooral de vraag: waar komt dat door? Wat is er gebeurd dat nog steeds miljoenen mensen verstoken zijn van voldoende voedsel? Dat nog steeds Nederlandse vakbonden met overigens de beste bedoelingen proberen een compromis te vinden tussen enerzijds de onaanvaardbaarheid van kinderarbeid en anderzijds de onvermijdelijkheid dat deze kinderen hun steentje moeten bijdragen aan het gezinsinkomen en dat terwijl er genoeg geld en middelen zijn om ook deze kinderen naar school te

laten gaan, te voeden, fatsoenlijk te huisvesten en wat nog meer? Waarom deze en andere spagaatdiscussies?

3 En dan komt er een nieuwe minister van ontwikkelingssamenwerking die eindelijk weet hoe het moet, en dus weer nieuwe prioriteiten en voorkeurslanden uit de hoed tovert. En dan zijn er opnieuw kamerleden die daar van alles van vinden en : "Zou je niet zus of zo ...?" En dan die Amerikaanse econoom die eerst met succes gepropageerd heeft om alles wat naar het sovjet systeem riekt meteen af te schaffen waardoor de welvaart daar met grote sprongen achteruit is gegaan (en er opeens massa's zwerfkinderen in St. Petersburg verschijnen, om maar eens wat te noemen). Die mag nu gaan zeggen hoe het met die al meer dan veertig jaar geleden geformuleerde ontwikkelingsdoeleinden verder moet.

4 En dan maar geen discussie over zaken die er ook toe doen. Neem de omgekeerde ontwikkelingshulp. Dat verschijnsel is al decennia bekend, kijk maar eens naar het onderzoek daarover van Magdoff medio jaren zestig. Ik heb mij daar meermalen in verdiept, en mijn berekeningen gemaakt. Ook dit jaar weer. En wat zie ik? Er wordt niet geholpen, integendeel, alle ontwikkelingshulp bestaat uit sigaren uit eigen doos, maar dan sigaren waar het vijfvoudige of zo voor wordt betaald. Leningen aan ontwikkelingslanden? Door hen zelf voor meer dan 100 % gefinancierd. Buitenlandse particuliere investeringen in ontwikkelingslanden? Volgens het DAC van de OECD (o, die hoge autoriteit van de ontwikkelingshulp) is dat ook ontwikkelingssamenwerking, niet voor niets ondersteunt Van Ardenne ook die "inspanningen". Vergeet het maar, voor meer dan honderd % gecompenseerd door de winstafvloeiingen uit ontwikkelingslanden. En dan de internationale handel, dat is toch o zo goed voor ontwikkelingslanden? Tja, wie heeft het nog over bijvoorbeeld de gevolgen van de verslechtering van de ruilvoet. Die heeft de ontwikkelingslanden sinds 1980 een verlies opgeleverd in de orde van grootte van het drievoudige van alle zogenaamde ontwikkelingshulp die, het is al gezegd, ook door die landen zelf wordt gefinancierd. Achter die cijfers moeten wij onder andere dat schandaal van de kinderarbeid zien.

5 En dan de overbelasting van natuur en milieu. De ontwikkelingslanden zitten *grosso modo* nog steeds onder de gemiddelde ecologische voetafdruk die uit oogpunt van duurzaamheid is toegestaan. Maar in de OECD landen, wij dus, hier is die voetafdruk al meer dan het drievoudige van het toegestane. Daarom dan ook het jaarlijkse wereldwijde oververbruik van 20 %. Achter zo'n cijfer moet je dan de werkelijkheid zien van bijvoorbeeld de regenwouden van Kalimantan die bijna verdwenen zijn onder anderen om palmolie te verbouwen voor onze lipstick en zeep. Of die honderdduizenden hectaren grond in Argentinië en Brazilië die verpest worden als gevolg van de grootschalige verbouw van gemodificeerde soja

zonder welke onze varkens (scharrel of niet) niet meer kunnen leven, en zonder welke ik niet meer mijn befaamde Lou-bami kan maken. En denk ook aan de kanonneerboden uit Noorwegen die trawlers uit Spanje en Rusland verjagen uit de Barendssee. Tja, dat krijg je als je de wereldzeeën overbevist. Dat en nog veel meer ligt achter zo'n simpel gegeven van de ecologische voetafdruk. Dat is zelfs geen omgekeerde ontwikkelingshulp, dat is gewoon roof in de beste tradities van Jan Pieterszoon Coen en Piet Hein. Wie heeft het over deze ecologische schuld?

6 Ik weet het, de belangen bij de ontwikkelingshulp zijn groot, het wordt niet voor niets een *business* genoemd. Maar toch, laten wij daar eens mee ophouden. Laten wij eens luisteren naar mensen als Yash Tandon van het South Center in Genève die ons zegt te stoppen met die zogenaamde ontwikkelingshulp. Dan wordt het voor mij ook gemakkelijker praten met een van mijn vele vrienden in het wereldje die mij verdrietig bekende dat het debat over andersglobalisering in zijn organisatie nu helemaal stil ligt omdat ook zijn club in aanmerking is gekomen voor het grote geld van ontwikkelingssamenwerking. Dan wordt het voor mij ook gemakkelijker om de verleiding te weerstaan in te gaan op verzoeken van vrienden en bekenden uit Midden Amerika of ik niet eens wil kijken of er nog een Nederlands potje is waaruit haar of zijn projectje en dus ook haar of zijn inkomen gefinancierd kan worden. Dan wordt het ook gemakkelijker om de werkelijkheid van de belachelijkheid van die hulp onder ogen te zien. Dan wordt het misschien mogelijk om echt verantwoordelijkheid te nemen en bijvoorbeeld samen met UNICEF al die kinderen en hun ouders bestaanszekerheid te bieden door de daarvoor benodigde voorzieningen gewoon te financieren zoals wij dat ook hier in Nederland gewend zijn. Zoiets zal een goeie cent kosten, de nu zo geprezen 0,8 % is slechts een beginnetje, maar het moet en zal! En dan wordt het misschien ook mogelijk om eens een einde te maken aan dat vermaledijde neoliberale marktdenken dat met valse argumenten iedereen in de wereld dwingt om met iedereen in de wereld te gaan concurreren, want "daar zijn wij toch ook groot mee geworden", om maar eens een van de vele valse neoliberale argumenten te noemen.

Lou Keune, 28-11-05